

Stichting Amateur Astronomie Lochem

Ampsenseweg 10 – 7241 NB Lochem
Beheerder van Publiekssterrenwacht Phoenix

Secretarieel jaarverslag 2017

In Memoriam

Op 14 november overleed na een kort ziekbed op 73-jarige leeftijd onze medewerker Hans Heuveling. Hans was een gepassioneerd amateurastronoom en is bijna 25 jaar als vrijwilliger aan onze sterrenwacht verbonden geweest. Zijn onverwachte ziekbed en overlijden hebben ons daarom allemaal diep geschokt. In de jaren dat Hans als vrijwilliger bij ons actief is geweest heeft hij een belangrijke bijdrage geleverd aan de voortgang van de sterrenwacht. Zijn passie voor kennisoverdracht was vooral gericht op het onderwijs. Hans was een jaar of tien secretaris en naast de begeleiding van groepen was een van zijn bijbehorende taken de promotie van de sterrenwacht bij de pers en overige instanties. Hans was vrijwel altijd van de partij op de clubavond en dan had hij ook wat te melden. We zullen zijn inbreng op allerlei vlak dan ook ten zeerste missen.

~

Algemeen

In 2017 was de sterrenwacht voor het negenendertigste jaar voor het publiek geopend. We ontvingen 2687 bezoekers (vorig jaar 1925). Dit jaar waren er 115 dagen met bezoekersactiviteiten; vorig jaar waren dat er 100 (volgens de registratie in het logboek). De cursus werd dit jaar door 13 cursisten gevolgd. Er zijn 40 medewerkers. We mochten in 2017 drie nieuwe medewerkers verwelkomen. Vijf medewerkers hebben helaas hun medewerkerschap opgezegd.

De nieuwjaarsreceptie op 6 januari was weer een mooi aangekleed evenement met hapjes en drankjes. Tussendoor werden de films *Water* en *Exoplaneten* vertoond in het planetarium.

Bredeschoolproject

De stijging in bezoekersaantallen is in de eerste plaats toe te schrijven aan de toename in basisschoolbezoeken in het kader van het Bredeschoolproject van de Stichting Welzijn Lochem. Het projectboek door hen samengesteld, verschaft basisscholen een overzicht van de verschillende buitenschoolse activiteiten in Lochem en omgeving. In mei 2015 werden we voor het eerst uitgenodigd deel te nemen aan het jaarlijkse Festival Lokaal van de Stichting wat ervoor zorgde dat we ons met andere organisaties konden presenteren aan scholen en opvoeders in het algemeen. Dit jaar was het Festival in de Lochemse Schouwburg. De verwachting is dat ook voor het schooljaar 17/18 de aantallen basisschoolleerlingen niet zullen tegenvallen. In februari organiseerden de cultuurcoaches

van de Zutphense Muzehof een studiedag in Hotel Woodbrooke. Onze deelname aan die dag biedt mogelijk uitzicht op deelname aan een gelijksoortig Zutphens bredeschoolproject in de toekomst.

In februari en maart stegen de schoolbezoeken nog eens extra met de opvoering in de sterrenwacht van de theaterproductie *Galileo* door het gezelschap Sonnevanck, waarop alle basisscholen van Lochem hadden ingetekend. De presentatiezaal was omgetoverd tot een waar theater met veel enthousiaste kinderen.

Waarneemclub

Er is weer een nieuwe waarneemclub opgericht! We zijn gestart met een deelnemerslijst in de clubzaal waarop medewerkers kunnen intekenen met uitnodiging hun kennis beschikbaar te stellen. Maar gewoon actief meedoen is ook prima. Op die manier leren we van elkaar is het motto. De lijst is inmiddels aangevuld met een app-groep met info en eigen foto's. Er is al een aantal goede waarneemmomenten geweest maar de deelname mag wat aantallen betreft best wel omhoog.

Lezingen

Op vrijdag 11 augustus hield een van onze medewerkers zijn lezing over de Perseïden. Het was een zeer geslaagde avond gezien het aantal bezoekers. Op zaterdag 7 oktober, het Weekend van de Wetenschap, was het hoogtepunt de kinderochtend met de workshop *Aliens zoeken in je Tuin*. De kinderen verzamelden onzichtbaar gruis om de sterrenwacht en konden met behulp van de microscoop de vormen en kleuren en daarmee het type deeltje vaststellen. De middag werd afgesloten met film in het planetarium. De avond werd die dag wederom ingevuld met een minicollage *Standbeeld voor Cassini, kan een machine een held zijn*; een mooi gedetailleerd verslag van een 13-jaar durende missie naar Saturnus.

Het Phoenix-college op 26 mei werd gepresenteerd door Wil Tirion. Aan de hand van zijn eigen werk legde Wil de geschiedenis en de ontwikkeling van de cartografie van de hemel uit. Wil is nog steeds actief en zijn mooi ontworpen kaarten worden nog altijd in sterrenkundige literatuur in binnen- en buitenland opgenomen. Op 24 november was het de beurt aan Lucas Ellerbroek, inmiddels een oude bekende van de sterrenwacht. Zijn onderwerp *Het verhaal van een korrel kometenstof* betrof een aantal brandende komeetvragen over het ontstaan van kometen, hun veelal dubbelvorm, en of zij de bringers van water op aarde zijn.

Sterrenkijkdagen

De sterrenkijkdagen op 4 maart bestond uit een activiteitencarrousel met een presentatie in de zaal, handige digiweetjes in de cursuszaal en een live concert van Ursae Minoris in het planetarium. Dit laatste was een unicum: het betrof een ware contrabas, elektronica en live filmbeelden die samensmolten tot een show. De meeste bezoekers vonden het 'een experience'. Ondanks het slechte weer waren er 55 bezoekers die helaas de drie opgestelde telescopen en verrekijkers moesten laten voor wat ze waren. De Nacht van de Nacht op 28 oktober was weer op de beide locaties, de markt in Vorden en de sterrenwacht, maar ook dit evenement werd helaas overschaduwed door slecht weer.

Computers

De computers in de cursus- en presentatiezaal zijn geüpdatet met Windows-10. Er moet ook extra geheugen worden aangeschaft. De bekabeling voor het planetarium is onder het gebouw aangebracht, waarmee de noodoplossing van bedrading voor laptop en keyboard is opgelost. De software is opnieuw ingesteld zodat datum, windrichtingen en vermelding sterrentype weer zichtbaar zijn. Na een serieuze verstoring in de planetariumcomputer is tijdens overleg met Lionel Ruiz vernomen dat aanvang 2018 een uitbreiding van Stellarium, Spacecrafter, ophanden is. Het betreft veel addons en filmcontent.

PlaNed

2017 was officieel het eerste werkjaar van PlaNed na passering van de statuten van de Vereniging van Nederlandstalige Planetaria/Association of Dutch Planetariums in 2016. Bij de vergadering van 17 februari in Brussel waren wij ook aanwezig. Een van de agendapunten betrof de de *werkgroep kleine planetaria* bestaande uit Hellendoorn, Cosmos Lattrop, Orion Bovenkarspel en wij. Het PlaNed-bestuur reageerde zeer positief op ons voorstel en stelde voor dat wij een wensenlijst van filmmateriaal opstellen waarop het bestuur op diverse manieren actie kan ondernemen. Als het gaat om korte clips is er al een schat aan mogelijkheden voorhanden bij de andere leden, zoals Artis en Sonneborgh. De werkgroep heeft inmiddels de film *Journey to a billion Suns* geëvalueerd en afgewezen voor (gezamenlijke) aankoop. Op 2 maart 2018 staat de volgende PlaNedvergadering gepland, die gehouden zal worden in onze sterrenwacht. Dan zal ook het nieuwe *Spacecrafter* worden getoond.

Copernicusproject

Het Copernicusproject gaat in 2018 van start en behelst een expositie in de Walburgiskerk in Zutphen ter viering van het feit dat de uitgave van *de Omwenteling* van Copernicus 475 jaar geleden plaatsvond. De Librije heeft de eerste druk in haar bezit die gedurende de expositie is te bezichtigen. De organisatoren Ben Wamelink en Christa Meilink bezochten ons dit jaar met de vraag of we aan het project kunnen deelnemen. Aanvankelijk zou de expositie van mei tot medio juli lopen, maar vanwege verbouwing van de kerk is de openstelling verschoven naar de periode 13 augustus tot 28 oktober. Kern van de tentoonstelling is, heel in 't kort, de geschiedenis van de ontwikkeling van de sterrenkunde van middeleeuws Polen tot heden. De omgeving van toenmalig Zutphen is erin opgenomen als de grote namen Kepler, Galileo, Newton. Het reizend planetarium van Jaap Vreeling is er de gehele periode met het doorlopende filmpje *Machten van Tien*. Doelgroepen zijn het algemene publiek en scholieren. In samenwerking met Volkssterrenwacht Bussloo hebben we in principe onze medewerking aan het project toegezegd in de vorm van waarnemen op het plein tussen de kerk en het gemeentehuis. De waarneemplanning is vooralsnog als volgt:

Avonden 20-22 uur: do 16/8, do 6/9 en wo 17/10 - maan (1ekwartier) en overig (beetje Saturnus en later beetje Mars)

Overdag 13-15 uur: zo 19/8, za 25/8, zo 16/9, zo 30/9 en zo 28/10 zon.

Vergoeding: € 500 per sterrenwacht (voor de gehele periode).

Onderhoud 2017

Er is in de loop van 2017 een hecht onderhoudsteam ontstaan en de resultaten liegen er niet om. Was 2016 een druk onderhoudsjaar, 2017 spande wellicht wel de kroon. Pijnpunten als het dak en vandalisme rond de sterrenwacht streden om aandacht. De woensdagochtenden zijn meestal de

aangewezen klustijden voor een breed scala aan werkzaamheden. In bijlage I is het gedetailleerde onderhoudsverslag ingesloten.

Wij hebben een nieuw aanspreekpunt bij Pactum. We hebben haar in november aangeschreven naar aanleiding van de vernielingen door de leerlingen van Pactum op de aanlooproute en rondom de sterrenwacht. De leerlingen zijn hierop aangesproken en hebben met excuses de schade betaald.

Observatorium

In de loop van het laatste kwartaal werd duidelijk dat het volgsysteem van beide telescopen niet meer goed functioneert. Dit ligt niet aan het systeem, maar eerder aan de omgeving: de vraag was of de zuilen niet langer recht staan en (wederom) gecorrigeerd moeten worden of dat het platform verzakt is en rechtgetrokken moet worden. Ondanks eerder uitzagen dat het volgsysteem van de beide telescopen niet meer goed functioneert. De fout echter ligt niet aan van de vloer van het platform, schuren de zuilen toch weer tegen de vloer. Er is met een waterpas langs het vloeroppervlak gemeten en het blijkt de scheve vloer te zijn. Zuilen rechtzetten heeft dus geen zin meer. Er is contact met de firma Rexwinkel opgenomen voor advies en een offerte voor eventuele staaldraden aan het platform voor correctie en versterking. Inmiddels heeft Rexwinkel gereageerd en zij zullen aanvang 2018 het versterkingsproject in gang zetten.

Telescopen – donatie telescopen

De vraag diende zich aan of we verder gaan met de aanschaf van een nieuwe zonnetelescoop. Nog afgezien dat we hiervoor een sponsoringactie zouden starten, rijst de vraag of we wel voor een (dure) zonnetelescoop moeten kiezen. De installering op het benedenplatform zou elke keer een grote klus zijn. Naast de PST hebben we beneden de beschikking over de C-8 met ons calciumfilter en een H-alpha. Het statief van de PST is echter wankel en een optie is de aanschaf van een steviger statief. Het totaal aan sponsorgelden bedraagt op dit moment € 1310,00. Op het moment van schrijven is hier nog geen bestemming voor gevonden. De gedachten gaan wel uit naar een bijdrage aan de telescopen.

We hebben een schitterende donatie ontvangen in de vorm van de telescopencollectie. De collectie betreft een C 8; een C5; een Celestron lenzentelescoop; een Coronado PST (waarschijnlijk met double-stack mogelijkheid) en diverse zonnefilters en statieven en accessoires. Het geheel moet nog grondig worden geïnventariseerd om een goede inpassing in de bestaande apparatuur te waarborgen. Pas dan kunnen we overgaan tot de aankoop van nieuw materiaal. Om te beginnen wordt de double-stack thuis uitgeprobeerd.

Huishoudelijk Reglement

Het huishoudelijk reglement is aangepast en wordt in het gebouw opgehangen. Naleving van het reglement laat te wensen over: er moet dringend een ontruimingsoefening worden gehouden die regelmatig wordt herhaald. Tevens moet er een verzamelpunt worden afgesproken. Een suggestie is: het laatste aanloopstuk naar de sterrenwacht nog voor de rijroute links om ruimte vrij te houden voor hulpdiensten. Aan het eind van het reglement is een extra artikel opgenomen dat erin voorziet dat externe activiteiten uitgevoerd door de medewerkers onder de vlag van Phoenix vooraf toestemming behoeven van het bestuur.

En als laatste wordt nog eens benadrukt dat bezoekersactiviteiten altijd met twee medewerkers moeten worden uitgevoerd. Dus nooit alleen. Zie bijlage II voor het voorlopig huishoudelijk reglement.

Diversen

De Rabobank organiseerden op 17 januari hun heidag op de sterrenwacht. We hebben op 1 februari de Ambassadeursbijeenkomst van Eigenzinnig Lochem in Hotel Woodbrooke bijgewoond. Het betrof de presentatie en ontwikkeling van hun zg. WOW-pakket, ofwel de gastvrijheidsbeleving van de gemeente Lochem. Er staan vervolgbijeenkomsten gepland. In april stond het 10-koppige team van Staring-on-the-job weer op de stoep voor de jaarlijkse raamzeembeurt en overige kleine klusjes. We zijn in maart naar de sponsoringbijeenkomst *Hart voor de Achterhoek* van de Rabobank in Groenlo geweest. Alhoewel we zelf niet actief promotie hebben gevoerd, heeft een aantal ons onbekende personen/bedrijven ons toch voor ca. € 500 gesponsord.

Wij verzoeken onze medewerkers de jaarlijkse bijdrage te voldoen op onderstaand rekeningnummer. De bijdrage is € 50 voor senior medewerkers en € 28 voor junior/student en 65+.

Het bestuur - document datum: april 2017

Stichting Amateur Astronomie Lochem,

Stalkaars 75, 7242 MS, Lochem - Tel. 06-25109573

Bankrekening nr.: NL85ABNA0476613574 t.n.v. S.A.A.L. Beheerder van Publiekssterrenwacht Phoenix

KvK 41038079

Website: www.sterrenwachtphoenix.nl /email: secretariaat@sterrenwachtphoenix.nl